

Slutredovisning av projekt genomfört under 2007

Projektets Diarienummer på Länsstyrelsen: Dnr 801-06-99851

Rapporterande organisation: Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Projektansvariges namn : Kristin Krabbe, socialsekreterare, Pernilla Söderberg, socialsekreterare, Ann Gardeström, Verksamhetschef

Projektansvariges telefon : Kristin Krabbe 08 508 03 139 mobil 0761203139
Pernilla Söderberg 08 508 03 135 mobil 0761203135
Ann Gardeström 08 508 03 134 mobil 0761203134

Har ni lyckats genomföra projektet såsom planerat och enligt det som
Länsstyrelsen gav ekonomiskt stöd till?

Ja   Nej   Delvis X

Om svaret är **delvis** eller **nej**, vänligen beskriv kort och tydligt vad har hänt.

Målet med projektet var tvådelat

1. Kompetensutveckling. Ökad kunskap ger bättre underbyggda bedömningar som minskar risken för felaktiga beslut, som kan leda till negativa konsekvenser för den unge. Handläggarna utgår från en upprättad handlingsplan som inkluderar Riskbedömning, Utredningsmetod och Säkerhetsplan.
2. Samverkan. Öka utredningsgruppens samverkan med verksamheter/personer som kommer i kontakt med de utsatta ungdomarna samt stärka förtroendet i stadsdelen för socialtjänstens arbetssätt.

Vi har höjt kompetensen i utredningsgruppen genom deltagande i utformandet av handboken och i temadagarna vilka planerats av projektledarna. Projektledarna har deltagit i utbildningar, seminarier och intervjuat många professionella och ideellt arbetande personer som har kunskap om problematiken.

När det gäller samverkan har vi träffat ett flertal i vårt närområde och även centralt i Stockholms stad. Vi har etablerat kontakt och vi har som projektledare fungerat rådgivande för personer inom och utanför vår organisation. Vi har även figurerat informativt i media.

För att bevara kompetensen har vi sammanställt en handbok där gruppen och samarbetspartners och annan expertis deltagit i utformningen.

När det gäller implementeringen av handboken arbetades den fram i skriven form under hösten 2007 och färdigställdts efter att ha varit på remiss i december - januari 2008. Implementering av handboken har inte kunnat ske innan det färdigställdts. Det som kvarstår att göra är att ytterligare implementera handboken i stadsdelen och vi har som avsikt att under våren ha ett heldagsseminarium och ett halvdagsseminarium där projektledarna ämnar utbilda socialsekreterare och samverkanspartners i stadsdelen när det gäller socialtjänstens möte med ungdomar och deras familjer som lever i en hederskontext. Detta kommer vi att söka extra medel för.

Utvärderingen är inte heller färdigställd och utvärderaren baserar sin utvärdering på intervjuer med socialsekreterare i ungdomsgruppen och samarbetspartners i stadsdelen. I utvärderingen har vi utelämnat intervjuer med familjer och barn. Utvärderingen pågår och göras av en extern utvärderare Sara Larsson. Utvärderingen planeras att färdigställas under våren 2008. Se bifogad beskrivning av utvärderingen.

Vi har också gjort vissa ändringar av den lista på personer som vi planerade att träffa. Dock inga stora förändringar, utan vi håller oss inom ramen för projektets syfte och mål. Ändringen består i att vi använt 23 000 sek till en uppdragsutbildning för projektledarna på Ersta Sköndals högskola Hedersrelaterat förtryck/våld i praktiskt socialt arbete 7.5 hp. Detta ingick inte i den planerade budgeten där vi istället hade tänkt använda pengar till att hyra in föreläsaren och besöka utredningsenheter utanför Stockholm. Vi har dock skapat motsvarande kontakter och fått relevanta kunskaper på detta sätt.

Har ni lyckats uppnå målet/målen som ni skrev upp i projektansökan?

Ja   Nej   Delvis X

Om svaret är **delvis**, vänligen beskriv kort och tydligt **vilken del av målet/vilka mål som har uppnåtts**, och varför ni inte lyckades uppnå målet helt /uppnå samtliga uppsatta mål.

se ovan

Om svaret är **nej**, vänligen ange varför.

VIKTIGASTE AKTIVITETER GENOMFÖRDA INOM PROJEKTET.

Aktivitet 1

Datum eller period	Syfte	kostnad	antal deltagare kvinnor män	
2007	Ökad kunskap i utredningsgruppen, som leder till ökad förståelse för ärendenas komplexitet och som synliggör den enskilde ungdomens behov. Ökad kulturkompetens och ökad förståelse inom gruppen för de sammanhang som familjerna kommer ifrån. Kompetensutveckling och skapande av förutsättningar för bättre utredningar och riskbedömningar. En vidareutveckling av gruppens bedömningsförmåga, såväl i de akuta situationerna som i det långsiktiga arbetet med ungdomen och familjen. Säkerhetsplaner där både den unge, familjen/släkten och det professionella nätverket involveras och där den unges behov av trygghet håller över tid.		2	

Vänligen, beskriv aktiviteten:

Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg är de i Utredningsgruppen Ungdom och familj som har utbildats mest på området. Detta för att i sin tur utbilda de andra gruppmedlemmarna, både i föreläsningsform och seminarieform (se vidare aktiviteter).

Löpande under 2007 deltar projektledarna i Krutons referensgrupp (halvdagar).

Våren 2007 Projektledarna deltar fyra seminarier (halvdagar) "Att vara professionell i mötet med ungdomar som utsätts för kränkningar i hederns namn." i ledning av Astrid Schlytter med doktorand Hanna Linell. Detta i FoU nordvästs regi.

Hösten 2007 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderbergs deltagande i Uppdragsutbildning på högskolan i Sköndal

Hedersrelaterat förtryck/våld i praktiskt socialt arbete 7.5 hp.

Målgrupp för kursen är Socionomer, lärare, barnmorskor och skolsköterskor och annan personal inom områden där problematik kring hedersrelaterat förtryck/våld kan aktualiseras. Lämplig förkunskapsnivå är akademisk grundexamen om minst 80 poäng eller motsvarande. Deltagaren bör även ha minst tre års arbetslivserfarenhet efter examen och vara yrkesverksam inom område där problematik kring hedersrelaterat våld/förtryck kan aktualiseras. Efter avslutad kurs skall kursdeltagaren:

- besitta grundläggande teoretiska kunskaper om hedersbegreppet, samt om olika familjesystem.
- besitta grundläggande kunskap om hur hedersrelaterat förtryck/våld beskrivs som ett kulturellt och socialt fenomen i vetenskaplig forskning.
- kunna relatera teoretisk förståelse av hedersproblematik till praktiskt socialt arbete.
- erhållit användbara verktyg i form av en modell för hur en handlingsplan för både förebyggande och akuta insatser kan läggas upp utifrån respektive profession.

Deltagarna ges grundläggande kunskaper om hedersbegreppet och hur det yttrar sig i olika kulturer och familjesystem samt under olika tidsperioder. Barnens, framförallt flickornas situation och behov belyses särskilt. Kursen behandlar också hedersrelaterat förtryck/våld i svensk socialt arbetes kontext med avstamp i mordet på Pela Artroshi och Fadime Sahindal. I kursen ingår moment av kritisk bearbetning samt etisk reflektion av den egna förståelsen av hedersrelaterat våld/förtryck samt hur man definierar och motiverar arbetet för att motverka detta. Forskning och konkreta fall om hur socialtjänsten, ungdomsmottagningen och några frivilliga organisationer möter flickorna och familjerna presenteras tillsammans med exempel på olika typer av checklistor och handlingsplaner som används i akuta situationer. Undervisningen bedrivs genom föreläsningar, seminarier och grupparbeten. Seminarierna syftar till litteraturbearbetning och erfarenhetsutbyte. Grupparbetena kommer bland annat att ha deltagarnas personliga och yrkesmässiga erfarenheter som utgångspunkt. Mellan kurstillfällena kommer deltagarna att få uppgifter att arbeta med tillsammans med den egna arbetsgruppen på hemmaplan. Examination sker genom två individuella PM, en med teoretisk och en med i huvudsak yrkespraktisk och reflekterande inriktning. Som betyg på kursen används uttrycken Godkänd eller Icke godkänd. Kursen om fattade 8 utbildningstillfällen med start 20070920 och sista tillfälle 20080124.

20070119 Metodkonferens om arbetet mot så kallat hedersrelaterat våld.
(Heldag) på Nacka konferens arrangerat av Länsstyrelsen i Stockholm.

Föreläsningar:

"Uppföljning av insatser i länet och utvärderingar av genomförda projekt"

Annika Jämteborn, Stockholms universitet institutionen för socialt arbete

"Om personalens möte med utsatta ungdomar" Siv Britt Björktomta, Huddinge kommun, Ersta Sköndals högskola.

"Ungdomsmottagningarnas arbete med metodutveckling", Pia Höjeberg, Ungdomsmottagningen i Botkyrka.

Seminarier:

"När sekretess inte är ett hinder" Matilda Snoder, socionom om socialtjänstens förhållningssätt.

"Steget vidare - eller tillbaka? från ett skyddat boende", Azam Qarai, Linna mottagningen, Kruton Centret Ina Müller, Sara Blombergsson.

20070306 Projektledare Kristin Krabbe deltar i hedersseminarium i Husby med Maria Hagberg, socionom och kunnig i hedersproblematik.

20070510 Projektledarna träffar Ungdomsmottagningen i Kista/Rinkeby/Spånga/Tensta Maj-Britt Franzén. Vi samtalar kring hedersrelaterat våld hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Vi talar om våra olika roller och mandat och hur vi kan samarbeta kring ungdomarna och familjerna i framtiden. Ungdomsmottagningen har särskild kompetens när det gäller sex och samlevnad och stor erfarenhet av att träffa flickor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Ungdomsmottagningen har också erfarenheter av att träffa föräldrar.

20070511 Internationell arbetskonferens om samverkan mot hedersrelaterat våld/mäns våld mot kvinnor arrangerat av Länsstyrelsen i Stockholm och Irakiska kommittén för kvinnors rättigheter. (heldag)
Gäster från kvinnojourer från mellanöstern och norden presenterar sitt arbete samt grupparbete där representanter från socialtjänsten och frivilligorganisationer diskuterar samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer i hedersärenden.

20070621 Projektledarna deltar i ett seminarium (halvdag) i Riksdagen arrangerat av Riksföreningen *Glöm aldrig Pela och Fadime* och nätverket Felira Seminarier handlar om hedersförtryck och hur vi kan förebygga det i Sverige.
Programpunkter:

-En flicka berättar sin historia.

- Sara Högdin och Astrid Schlytter, Stockholmsuniversitet institutionen för socialt arbete föreläser om omfattningen av hedersförtrycket.

- Polis Kickis Åhre- Älgamo, kriminalinspektör pratar om kartläggningen av hedersförtrycket i Stockholms stad.

20070918 Projektledarna träffar Ali Abdulkadir kulturlänk för Somalier och stödperson på Manscentrum tillsammans med Sarah Bargadle från Tensta Kvinnojour. Vi talar om den Somaliska gruppen och hederstänkande. Könstymning och arrangerade äktenskap uppfattas som vanligt förekommande, dock inte hedersmord som de känner till.

20070928 Projektledarna träffar Matilda Snoder, kurator på ungdomsmottagning i Solna och fd utredande socialsekreterare med

hederskompetens. Vi samtalar kring hedersrelaterat våld hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Vi pratar om hur Kista socialtjänst arbetat med problematiken.

20071003 Projektledarna deltar i utbildningsdag med Henrik Belfrage kring det riskbedömningsverktyg, Patriark, som används inom polisen.

Under en heldag introducerades vi i risk och skyddsfaktorer som står att finna i Patriark. Vi har i utarbetandet av vår egen handbok använt oss av de risk- och skyddsfaktorerna. Vi uppfattade att hans risk och skyddsfaktorer inte var tillräckliga då vi behövde ta större hänsyn utifrån att vi arbetar med barn. Vi anser dock att risk och skyddsfaktorerna är användbara, men att de kräver ytterligare fördjupad kompetens för att göra bra riskbedömningar.

20071001 -20071030 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg blir intervjuade av praktikanter från socialhögskolan kring att arbeta med hedersproblematik vilket resulterar i ett arbete som presenteras av praktikanterna inför utredningsgruppen.

20071011, 20071102 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar Tensta kvinnojour Sarah Bargadle, Sonja Gardefjord

Vi samtalar kring hedersrelaterat våld hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Vi talar om våra olika roller och mandat och hur vi kan samarbeta kring ungdomarna och familjerna i framtiden. Sara Bargadle berättar att låta kvinnorna berätta sin historia är ett sätt att nå dem. Att diskutera deras egna normer, familjens normer och hur de vill att deras barn skall uppfostras. Många har negativa erfarenheter av arrangerade äktenskap men vill ändå föra traditionen vidare till sina barn.

20071022 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar skolkurator Camilla Seton Bentin, Tensta gymnasium

Vi samtalar kring hedersrelaterat våld hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Vi talar om våra olika roller och mandat och hur vi kan samarbeta kring ungdomarna och familjerna i framtiden. Vi pratar mycket om den ambivalens som ungdomarna känner inför den livsstil som familjen har och den livsstil som finns i deras närmiljö.

20071022 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar skolsköterska Minoo Mozayeni skolsköterska Hjulstaskolan,

Vi samtalar kring hedersrelaterat våld hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Vi talar om våra olika roller och mandat och hur vi kan samarbeta kring ungdomarna och familjerna i framtiden. Minoo upplever att många ungdomar känner ett förtroende för socialtjänsten, men att socialtjänsten inte kan agera för att de ska få det bättre. Hon beskriver att bortgifte och oskuld är vanliga samtalsämnen bland flickorna på skolan.

20071022. Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar skolkurator Veronika Rapp, Enbackskolan

Vi samtalar kring hedersrelaterat våld hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Vi talar om våra olika roller och mandat och hur vi kan samarbeta kring ungdomarna och familjerna i framtiden. Samtalet handlar mycket om vad som händer innan skolan anmäler.

20071029 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg deltar i en halvdag kring skyddade personuppgifter på socialtjänstförvaltningen .

Vi får information om skyddade person uppgifter och får namn på vilka man kan kontakta på skattemyndigheten om man vill ansöka om skyddade personuppgifter.

20071112 Projektledarna Kristin Krabbe, Pernilla Söderberg och verksamhetschef Ann Gardeström träffar Astrid Schlytter för att samtala om möjliga sätt att bedriva forskning om socialtjänstens arbete med unga flickor. Astrid Schlytter har fått i uppdrag att bedriva forskning inom ramen för Stockholms stad. Socialtjänsten i Spånga-Tensta skall ingå i forskningen.

20071122 Projektledarna samtalar med socialsekreterarna Angelina Lazarova och Marie Palmé från Helsingborgs socialtjänst. Vi samtalar kring hedersrelaterat våldet hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Marie Palmé och Angelina Lazarova har även flerårig BBiC kompetens och Signs of Safety kompetens och har i flera år arbetat med ungdomar med hedersproblematik inom socialtjänsten med utredning och behandling och delar med sin av sina erfarenheter på området. De pratar mycket om att hålla fokus på det som fungerar och att hela tiden görs riskbedömningar för att flickorna inte ska fara illa.

20071126 Projektledarna träffar Familjeresursen, öppenvården inom Stadsdelsförvaltningen i Spånga-Tensta. Socialsekreterare Kaisa Pellinen, Marlene Yusuf, Gunilla Sehlin, Lena Sehlstedt Furman, Lars Prebo, Senja Lipponen, Britta Salomé, Ella Esmaili, Kjell Jansson, verksamhetschef deltar i seminariet. Vi samtalar kring hedersrelaterat våld hur det ter sig hos ungdomarna och deras familjer. Vi talar om våra olika roller och mandat och hur vi kan samarbeta kring ungdomarna och familjerna i framtiden. Vi arbetar fram en modell för att remittera ärenden från utredningsgruppen till öppenvården.

20071129 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg deltar i ett seminarium på juridiska institutionen, Stockholms universitet med Susanna Cleve advokat från Elisabeth Fritz advokatbyrå och diskrimineringsombudsmannen Naiti del Sante. Samtal om hedersbegreppet och faran med ett "vi och dom perspektiv" och diskriminering inom rättsväsendet. Vi etablerar en kontakt med Advokat Susanna Cleve som erbjuder sig att fungera rådgivande när det gäller den juridiska processen.

Litteratur inläsning:

Allmänna barnhuset. Att möta flickor och pojkar i starkt patriarkala familjer - teori och praktik.

Bredal, Anja. Takling forced marriages in the Nordic countries: between women's rights and immigration control.

Björktomta, Siv-Britt. (2005). Unga kvinnor, frihet och heder - om socialt arbete och hedersrelaterat våld. Sköndalsinstitutets arbetsrapportserie nr 37. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.

Björktomta, Siv-Britt. (2006). Personalens möten med utsatta flickor: Arbete med hedersrelaterat våld. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholm, Ersta Sköndal högskola, Huddinge kommun.

Bremer, Brendler- Lindqvist & Wrangsjö (2006) Ungdomar och hedersrelaterat våld- om transkulturellt behandlingsarbete. Stockholm: Rädda Barnen.

Darvishpour, Mehrdad. (2004). Makt eller uppfostran? Sociologiska texter om familj, etnicitet, femininism och rasism. Artikelsamling, Skriftserie C. Eskilstuna: Centrum för välfärdsforskning, Mälardalens högskola.

Eldén, Åsa. (2001). "Om hon lever vill människor se mer och mer." Rykten, splittrad kvinnlighet och heder bland svenska kvinnor från Mellanöstern. Sociologisk forskning nr 3- 4:115-147.

Eldén, Åsa (2004) Heder på liv och död. Våldsamma berättelser om rykten, oskuld och heder. ACTA Universitatis Upsaliensis, Uppsala Universitet, Sociologi.

Jemteborn, Annicka. (2005). "Å stå på sig, på egna ben" - En fallstudie om en flicka i en hederskultur och hennes motstånd mot att inordna sig efter släktens krav. Rapport i socialt arbete nr 116. Stockholm: Institutionen för socialt arbete, Socialhögskolan, Stockholms universitet.

Jenssen, Tina Gudrun et al. (2006) Insatser mot Ärerelateet vold. En undersøgelse mellem sex Europeiske lande. 06:23 Köpenhamn: Socialforsknings institutet.

Okin, Susan (2002) Mångkulturalism- kvinnor i kläm? Göteborg: Diadalos.

Schlytter, Astrid. (2003). Rätten att själv få välja. Lund: Studentlitteratur.

Sjögren, Annick. (1993). Här går gränsen - Om integration och kulturella mönster i Sverige och Medelhavsområdet. Stockholm: ARENA.

Wikan, Unni. (2004). En fråga om heder. Stockholm: Ordfront Förlag.

Sammanfatta hur det blev, vad som blev bra och vad som var mindre bra.

Vi (Projektledarna) har höjt vår kompetens på området genom att läsa in oss på aktuell litteratur och träffat många intressanta personer. Arbetet har varit givande och lärorikt med många intressanta diskussioner under utbildningar och seminarier. Vi uppleder att vi fått bra stöd från cheferna i organisationen och blivit avlastade ordinarie arbetsuppgifter. Det har varit bra att ha fortsatt utredande funktion då vi kunnat arbeta aktivt i de ärenden av hedersrelaterad karaktär som inkommit. Det som varit mindre bra är att det saknas evidensbaserat utredningsarbete eller familjebehandling när det gäller arbete med familjer som lever i en hederskontext där psykisk och fysisk misshandel förekommer. Detta har gjort det svårt att utveckla självklara metoder utan vi har mer fått gräva där vi står.

Vilka har ni samarbetat med för att genomföra denna aktivitet ?

Se ovan

Aktivitet 2

Datum eller period	Syfte	kostnad	antal deltagare kvinnor män	
2007	Upprättandet av en handlingsplan som stöd för den enskilde handläggaren, för att förankra en för gruppen gemensam arbetsmodell samt för att bevara kunskaperna vid personalomsättning. Handlingsplanen skall utarbetas i enlighet med BBiC och Signs of Safety, och så långt som möjligt ha vetenskaplig förankring.		16	1

Vänligen, beskriv aktiviteten:

Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg har skrivit handboken tillsammans utifrån den insamlade kunskapen från intervjuer litteraturinläsning och seminarier och utbildningar. I processen för handbokens tillblivande har utredningsgruppen ungdom deltagit aktivt dels genom seminarier och genomläsning av texten vid två tillfällen med tillhörande diskussion. Gruppen har också bidragit med kunskaper utifrån BBIC och Signs of Safety. Handboken har också skickats på remiss och reviderats efter detta. Handboken bifogas.

Sammanfatta hur det blev, vad som blev bra och vad som var mindre bra.

Vi upplever handboken som en hjälp i arbetet med hedersrelaterat våld och har varit ett sätt för oss att strukturera den information och de intressanta samtal vi haft under projekttiden. Genom att vi skickat handboken på remiss har vi också fått hjälp att reflektera och arbeta om partier så handboken fått högre kvalitet. Vi skulle önskat fler remissvar, från rättsväsende, polisen och barn och ungdomspsykiatri. Vi såg även att det var nödvändigt att avgränsa handboken till att handla om främst om flickor, dels för att det finns mest kunskap om gruppen flickor men också för att materialet annars blivit för omfattande. Andra utsatta grupper som vi skulle behöva fördjupa vår kunskap om är HBT-personer, de pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, de pojkar och flickor som utsätter.

Vilka har ni samarbetat med för att genomföra denna aktivitet ?

Utredningsgruppens socialsekreterare: Mattias Oredsson, Dilovan Bahram, Sara Jogestrand, Nina Vainionpää, Catrine Ahlman, Kristina Söderbom, Sanna Eriksson, Åsa Persson, Kristina Eistrat (adm assistent) Liselotte Persson Öhrn (gruppledare), Ann Gardeström (verksamhetschef)

Hanbok har skickats på remiss och remissvar har inkommit från: Agnes Lundström, socialsekreterare med BBIC kompetens, Sara Larsson, socialsekreterare med kompetens kring heder, Ina Müller Kruton stöd och rådgivning, Siv-Britt Björktomta, doktorand och kursansvarig på Ersta Sköndal

Datum eller period	Syfte	kostnad	antal deltagare kvinnor män	
Hösten 2007	Ökad kunskap i utredningsgruppen, som leder till ökad förståelse för ärendenas komplexitet och som synliggör den enskilde ungdomens behov. Ökad kulturkompetens och ökad förståelse inom gruppen för de sammanhang som familjerna kommer ifrån. Kompetensutveckling och skapande av förutsättningar för bättre utredningar och riskbedömningar. En vidareutveckling av gruppens bedömningsförmåga, såväl i de akuta situationerna som i det långsiktiga arbetet med ungdomen och familjen. Säkerhetsplaner där både den unge, familjen/slakten och det professionella nätverket involveras och där den unges behov av trygghet håller över tid.		13	1

Vänligen, beskriv aktiviteten:

Vi har genomfört tre heldagar med utredningsgruppen ungdom, som består både av föreläsningpartier och seminarier. Nedan kommer en beskrivning av innehållet i de tre dagarna:

Metoddag 1. Vad är s.k. Hedersrelaterat våld och Förtryck?

Vad är ett socialt problem?

Vem definierar ett socialt problem?

Gruppen diskuterar och redovisar

Presentation av historik kring socialt problem och syn på detta genom historien

Overheadbild: Schema på Individ/Samhälle

Hur definieras s.k. Hedersrelaterat våld och förtryck?

Gruppen delas in i bikupor, skriver sin egen definition.

Gruppens olika definitioner redovisas och diskuteras.

FN's definition presenteras

Länsstyrelsens definition presenteras

Olika forskares beskrivningar kring tolkning och mekanismer i hedersrelaterat förtryck

C. Delaney

U. Wikan

Å. Eldén

A. Schlytter

Kort kring koppling mellan Hedersrelaterat våld och Islam respektive Kristendom

Presentation kring familjestruktur

Presentation kring Personbegreppet

Overheadbild: Holistisk/Individualistisk

Skillnad mellan s.k. hedersrelaterat förtryck och andra former av våld/förtryck mot kvinnor.

Hur ter sig s.k. hedersrelaterat våld?

Gruppen diskuterar och svarar

Overheadbild: Kontinuum *Från Välfungerande familj till Hedersmord* av Sigbritt Björktomta

Olika former av inskränkningar placeras av gruppen i Kontinuumet

Arrangerade resp. tvångs- äktenskap

Presentation

Vad säger lagen?

Film

Utbildningsradions film "Ät socker, Tala sött"
Diskussion

Perspektiv på s.k. Hedersrelaterat våld/förtryck

Kulturbetingat perspektiv
Könsmaktsperspektiv
Klassperspektiv
Intersektionistiskt perspektiv (Merdad Darvishpour)
Diskussion

Slutdiskussion/Avslut.

Metoddag 2. Hedersrelaterat våld och förtryck kopplat till BBIC modellen och metoden Signs of Safety samt information om könsstympning ?

Återkoppling till metoddag 1

Genomgång av definitionen av hedersrelaterat våld och förtryck. Gruppen beslutar att använda sig av Länsstyrelsen i Stockholms samt socialstyrelsens definition.

Kortfattad genomgång av hur s.k. hedersrelaterat våld ter sig.

Kortfattad genomgång av perspektiv på s.k. hedersrelaterat våld/förtryck.

Kvinnlig Könsstympning

Presentation
Vad säger lagen?

BBIC- modellen kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck

Genomläsning av oidentifierade journalanteckningar i ett ärende gällande psykisk misshandel i en hederskontext.

Diskussion och analys i smågrupp kring hur ärendet kan beskrivas utifrån BBIC modellen. Till hjälp hade gruppen socialstyrelsens BBIC grundbok.

Genomgång av gruppdiskussionen i storgrupp och skriftliga minnesanteckningar lämnas till projektledare för att användas i handboken.

Signs of Safety - metoden kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck

Genomgång av Signs of Safetys 6 principer för praktiskt socialt arbete och diskutera principerna utifrån exempelärendet ovan. Skriftlig sammanställning lämnas till projektledare för att användas i handboken.

Litteraturinläsning

Gruppen fick två läsuppgifter till nästkommande metoddag

- Bremer, Sevil. Brendler-Lindqvist, Monica. Wrangsjö, Björn. (2006) *Ungdomar och hedersrelaterat våld - Om transkulturellt behandlingsarbete*. Fälth & Hässler, 1 upplagan 2006 för Rädda Barnen.

Kapitel 1 inledning
Kapitel 2 Nese - deprimerad under ytan
Kapitel 3 Teoretiska utgångspunkter
Sociobiologiska förutsättningar
Kultur
Gender: könsmakt, könsroller och sexualitet
Familj (tonårsutveckling i hederskulturer, familjestilar etc)
Individuell utveckling (identitetsutveckling, identitetsproblematik etc)

- En familjeterapeutisk process - Annie och hennes familj

Schlytter A (2004): *Rätten att själv få välja*, Studentlitteratur.

Kapitel 5. Belysning av socialtjänstens agerande

Kapitel 6. Rätten att få välja livsform

Metoddag 3

Förankring av Handboken

Gruppen fick var sin kopia av ett första utkast till Handboken, som lästes igenom under förmiddagen. Det skrivna materialet diskuterades sedan i helgrupp, rubrik för rubrik. Gruppens tankar och kommentarer infogades i skrivprodukten, liksom önskemål om mer djupgående beskrivning kring användandet av BBiC och Signs of Safety i ärenden med hedersrelaterad problematik.

Gruppen läste och kommenterade handboken när den blivit färdigställd.

Sammanfatta hur det blev, vad som blev bra och vad som var mindre bra.

Under temadagarna har gruppen blivit utbildade i hedersrelaterad problematik och då det funnits erfarenheter av arbete med ärenden med hedersrelaterat våld i gruppen har också fördjupade diskussioner varit möjliga. Detta med fokus på att arbeta inom socialtjänsten med BBiC modellen och Signs of Safety. Under temadagarna har vi antagit Socialstyrelsens och Länsstyrelsen i Stockholms (2005) definition av hedersrelaterat våld och förtryck och vi som projektledare upplever att det inte är samma begreppsförvirring som innan temadagarna. Det som varit svårt är att göra en begränsning av det som vi ansåg som mest relevant att ta upp på temadagarna då många ämnen och dilemman varit intressanta. Fler temadagar över hela 2007 hade varit med givande.

Vilka har ni samarbetat med för att genomföra denna aktivitet ?

Socialekreterare i utredningsgruppen ungdom: Mattias Oredsson, Dilovan Bahram, Sara Jogestrand, Nina Vainionpää, Catrine Ahlman, Kristina Söderbom, Sanna Eriksson, Åsa Persson samt Kristina Eistrat, adm assistent, Liselotte Persson Öhrn, gruppleadare utredningsgruppen ungdom, Ann Gardeström, verksamhetschef.

Aktivitet 3

Datum eller period	Syfte	kostnad	antal deltagare	
			kvinnor	män
Löpande under 2007	Ökad samverkan med andra som i sitt arbete möter problematiken. Ökat förtroende inom stadsdelen för socialtjänstens arbete och arbetssätt.		20	2

Vänligen, beskriv aktiviteten:

Projektledarna har genom att träffa olika samverkanspartners och berättat om socialtjänstens arbetssätt samt samtalat om hedersproblematik och hur man kan bemöta ungdomar och deras familjer och försökt finna former för samarbete.

20070510 Projektledarna träffar Ungdomsmottagningen i Kista/Rinkeby/Spånga/Tensta Maj-Britt Franzén. Vi kommer fram till att socialtjänsten kan remittera ungdomar och unga vuxna till ungdomsmottagningen för samtalsstöd om socialtjänsten bedömer att utredning inte skall inledas, under pågående utredning alternativt när utredning avslutats.

20070918 Projektledarna träffar Ali Abdulkadir kulturlänk för Somalier och stödperson på Manscentrum tillsammans med Sara Bargadle från Tensta Kvinnojour. Både Ali Abdulkadir och Sara Bargadle beskriver att de kan fungera som stödpersoner och hjälpa socialtjänsten och klienterna att få kontakt och ett bra samarbete då det finns kommunikationssvårigheter utifrån stora kulturella och språkliga skillnader.

20071011, 20071102 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar Tensta kvinnojour Sara Bargadle, Sonja Gardefjord, Irene Sy

De idéer som framkommer är att skapa tvärkulturella samtalsgrupper. Vi bestämmer att Tensta kvinnojour kan kontakta oss för konsultation vid anmälan och att vi kan använda oss av dem för rådgivning.

20071022 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar skolkurator Camilla Seton Bentin, Tensta gymnasium
Kuratorn beskriver att det är viktigt för kuratorer att få återkoppling på anmälan. Vi erbjuder oss att vara en konsultationsfunktion för skolpersonal.

20071022 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar skolsköterska Minoo Mozayeni skolsköterska Hjulstaskolan. Vi erbjuder oss att vara en konsultationsfunktion för skolpersonal.

20071022. Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar skolkurator Veronika Rapp, Enbackskolan. Vi erbjuder oss att vara en konsultationsfunktion för skolpersonal.

20071106 SVTs Aktuellt intervjuar verksamhetschef Ann Gardeström om socialtjänstens arbete med hedersrelaterat våld och förtryck.

20071112 Projektledarna och verksamhetschef Ann Gardeström träffar Astrid Schlytter för att samtala om möjliga sätt att bedriva forskning om socialtjänstens arbete med unga flickor. Astrid Schlytter har fått i uppdrag att bedriva forskning inom ramen för Stockholms stad. Socialtjänsten i Spånga-Tensta skall ingå i forskningen.

20071114 Projektledarna föreläser om hedersproblematik utifrån socialtjänstens arbete med utredning enl 11 kap 1 och 2 §§ SOL inför skolkuratorer Stockholmsstad (samtliga skolkuratorer i Stockholms stad är kallade ca 60 st deltar) på Victory hotell inom ramen för ett skolprojekt finansierat av Länsstyrelsen arrangerat av Christina Folke, Camilla Seton-Benthin, Lotta Sköldborg. Under föreläsningen tog vi upp följande: Anmälan enl 14 kap SOL, generationskonflikt eller hedersproblematik tecken att vara uppmärksam på, genomgång av sekretslagsstiftning, BBIC modellen ur ett hedersperspektiv. Efter föreläsningen har vi blivit kontaktade av tre skolkuratorer för rådgivning.

20071119 Projektledarna träffar Birgitta Bergman, biträdande institutionschef på ett skyddat boende och Ina Müller från stöd och rådgivningscentret Kruton. Centret erbjuder sig som rådgivare i komplicerade ärenden samt att personal på det skyddade boendet Kruton och centret kan göra riskbedömningar genom att ha kontakt med ungdomar utifrån en egen manual.

20071126 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg träffar Familjeressursen, öppenvården inom Stadsdelsförvaltningen i Spånga-Tensta. Socialsekreterare Kaisa Pellinen, Marlene Yusuf, Gunilla Sehlin, Lena Sehlstedt

Furman, Lars Prebo, Senja Lipponen, Britta Salomé, Ella Esmaili, Kjell Jansson, verksamhetschef. Under seminariet utarbetas en modell för remittering.

20071128 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg bjuder in socialsekreterare och skolpersonal till teaterföreställningen Den fjärde månaden.

20071129 Projektledarna Kristin Krabbe och Pernilla Söderberg deltar i ett seminarium på juridiska institutionen. Etablerande av kontakt med Advokat Susanna Cleve som erbjuder sig att fungera rådgivande.

Sammanfatta hur det blev, vad som blev bra och vad som var mindre bra.

Samverkansmöten har främst bestått av att projektledarna har träffat olika samarbetspartners på området och genom samtal och diskussioner tagit till sig kunskap, försökt finna en samarbetsallians med samarbetspartnerna och försökt öka förtroendet för socialtjänstens arbete. Det som varit särskilt värdefullt har varit det seminarium vi hade med den egna öppenvården Familjeresursen då vi utarbetade en plan för remittering och behandlingsplanering. Utöver det tror vi att den största vinsten med handboken varit att vi föreläst för samtliga skolkuratorer inom Stockholms stad och skolkuratorerna på skolorna i närområdet. Det som blev mindre bra var att vi inte under projekttiden lyckades etablera en kontakt på Västerortspolisen och med Barn och ungdomspsykiatri på Järva. Detta ämnar vi att göra under våren 2008.

Vilka har ni samarbetat med för att genomföra denna aktivitet ?

Samverkanspartners: Susanna Cleve, Advokat, Kaisa Pellinen socialsekreterare, Marlene Yusuf, socialsekreterare, Gunilla Sehlin, socialsekreterare, Lena Sehlstedt Furman, Lars Prebo, socialsekreterare, Senja Lipponen, socialsekreterare, Britta Salomé, socialsekreterare, Ella Esmaili, socialsekreterare, Kjell Jansson, verksamhetschef, Birgitta Bergman, bitr institutionschef, Ina Müller, stödperson, Astrid Schlyter, Veronika Rapp skolkurator, Mino Mozayeni, skolkurator, Camilla Seton Bentin, skolkurator, Ali Abdukadir, manscentrum, Sara Bargadle, Sonja Gardefjord, Irene Sy Tensta kvinnojour. Maj-Britt Franzén, kurator,

Vi har också samverkat med Christina Folke, Camilla Seton-Benthin, Lotta Sköldborg i förberedandet av föreläsningen för skolkuratorerna inom Stockholms Stad.

4.EKONOMISK REDOVISNING

Vänligen skriv ner de utgifter/kostnader som ni haft inom projektet .Skicka inga kvitton nu, men spara dem. Du skall kunna visa dem om Länsstyrelsens revisor frågar efter dem.

**Utgiften i kr
datum**

För vad? / till vem?

205 200 kr	Lönekostnad för ersättare på halvtid	
22 000	Kostnader för lokal för ersättare halvtid	
3157 kr	Utlägg för kaffe och mat vid 3 heldags- sammankomster med gruppen	
2007- 10-19 606 kr	Böcker Litteratur, 2 ex av Ungdomar och Hedersrelaterat våld, Bremer, Brendler Lindquist & Wrangsjö Rädda barnen	
2007- 10-29 23 000 kr	Uppdragsutbildning Ersta-Sköndal Högskola 2 personer	

Summa den här sidan: 253 963

.....
Projektansvariges underskrift

1. SAMMANFATTNING

- Total kostnad för hela projektet 2007 kr: 253 963 kr
- Har projektet fått egna pengar (till ex genom försäljning, föredrag eller annat) som har använts för att finansiera projektet eller för att finansiera annan verksamhet inom organisationen? nej
- Har projektet fått bidrag också från andra myndigheter? **nej**

Om svaret är JA, var snäll och skriv vilka andra bidrag har ni fått för det här projektet . Om ni inte har fått bidrag i pengar men fått annat stöd och hjälp (till ex, tillgång till kostnadsfria lokaler, hjälp att trycka broschyrer, eller annat) skriv det också. Det är viktigt för Länsstyrelsen att få rätt bild av vilka resurser som krävdes för att genomföra projektet.

Bidrag/stöd

från vem?

Bidrag/stöd	från vem?

- 2. Vänligen skriv här nedan er organisations egen insats**, det vill säga det som gjordes utan att få betalt, eller vilka av organisationens egna resurser som ni använde för det här projektet.

Utgiften i kr datum

För vad? / till vem?

69200kr	Del av Lönekostnad för ersättare på halvtid	
22 000	Kostnader för lokal för ersättare halvtid	
3157 kr	Utlägg för kaffe och mat vid 3 heldags-sammankomster med gruppen	
2007-10-19 606 kr	Böcker Litteratur, 2 ex av Ungdomar och Hedersrelaterat våld, Bremer, Brendler Lindquisit & Wrangsjö Rädda barnen	
2007-10-29	Uppdragsutbildning Ersta-Sköndal Högskola 2 personer	

23 000 kr		
	Utredningsgruppen deltar i tre heldagar	

Summa den här sidan: 117963

.....

3. Har ni några pengar kvar av det beviljade bidraget för 2006? Om svaret är JA, vad skulle ni vilja göra med dessa pengar?

JA, använda dem till utbildningsdag och samverkansdag. Se vidare ansökan om fortsättning av projekt.

4. Behöver projektet fortsätta under 2008? Om svaret är JA, var vänlig och füll i bifogad ansökningsblankett.

JA

6. Har ni inom det här projektet tagit fram en informationsfolder, studiematerial, sammanställning av rutiner, handlingsplan, broschyr, rapport, film, CD eller annat?

JA

Om svaret är ja, vänligen **skicka med ett (1) ex till Länsstyrelsen.**, tillsammans med den här redovisning.

Handbok bifogas

5. Något annat särskilt du/ ni vill berätta eller rapportera?

6. Vad händer med det här projektet efter 2007? Är projektet avslutat? Hur kommer projektets resultat att tas tillvara i fortsättningen?

Implementering av handboken genom en heldagsutbildning för Familjeresursen, Familjevården samt Utredningsgruppen Ungdom och Familj och Barn och Familj samt en samverkanshalvdag för samarbetspartners.

Resultatet av projektet kommer också att tillvaratas genom fortsatt handläggning av ärenden och metodutveckling.

Projektansvariges underskrift.....

Redovisningen skall komma till Maj Backman på Länsstyrelsen i Stockholm

senast den 25 januari 2008

adress:

Maj Backman

Länsstyrelsen i Sthlm / socialavdelning

Box 22 067

104 22 Stockholm